

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Zuzany Bystřické a soudců Mgr. Petra Pospíšila a JUDr. Faisala Husseiného, Ph.D., v právní věci žalobkyně: **Z. H.**, zastoupené Mgr. et Mgr. Kamilou Mesiarkinovou, advokátkou se sídlem Rozdrojovice, Na Březině 310, proti žalovanému **Krajskému úřadu Jihomoravského kraje**, se sídlem Brno, Žerotínovo náměstí 3, za účasti osoby zúčastněné na řízení: **R. H.**, zastoupený JUDr. Jiřím Juříčkem, advokátem se sídlem Brno, Údolní 5, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 6. 2015, č. j. JMK 70994/2015, sp. zn. S-JMK 55195/2015/OSV-Ro,

t a k t o :

- I. Žaloba **s e z a m í t á .**
- II. Žalobkyně **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.
- IV. Osoba zúčastněná na řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně a osoba zúčastněná na řízení (v době rozhodování žalovaného manželé) jsou rodiči nezletilého M. H., nar. X. Koncem roku 2012 žalobkyně společně s nezletilým opustila společnou domácnost v Ch. a odstěhovala se ke svým rodičům do S. Později podala návrh na rozvod manželství, o němž (stejně jako o úpravě rodičovské odpovědnosti) do

vydání rozhodnutí žalovaného nebylo rozhodnuto.

[2] Z důvodu neschopnosti rodičů nezletilého M. H. dohodnout se na úpravě poměrů k němu, byl orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále též „OSPOD“) prakticky od počátku rozpadu společné domácnosti v neustálém kontaktu s rodiči i s nezletilým. Vzhledem k původnímu trvalému bydlišti nezletilého v Ch. byl tímto orgánem po značnou dobu Městský úřad v Kuřimi. Ten po vleklých neutichajících konfliktech mezi manželi a neúspěšných nápravných opatřeních přistoupil k vyslovení napomenutí oběma rodičům nezletilého pro opakované a závažné narušování řádné výchovy nezletilého ve smyslu § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (rozhodnutí ze dne 1. 4. 2015, č. j. MK/5239/15/OSVP).

[3] Proti tomuto rozhodnutí se oba rodiče nezletilého odvolali. Žalovaný o jejich odvoláních rozhodl žalobou napadeným rozhodnutím tak, že odvolání zamítl a rozhodnutí městského úřadu potvrdil.

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

[4] Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobu toliko matka nezletilého. Předně namítala nesprávná skutková zjištění. Nebylo vůbec prokázáno, že by jakýmkoliv svým jednáním, tím méně pak opakovaným či závažným, narušovala řádnou výchovu nezletilého. Matka s orgány i s odborníky spolupracovala. Ze znaleckého posudku vyplývá, že je výchovně způsobilá a syn k ní má kladný vztah. Nezletilý prospívá. Z ničeho nevyplývá, že by zhoršená komunikace mezi rodiči měla přímý negativní vliv na nezletilého.

[5] Rozhodnutí žalovaného je nepřezkoumatelné, neboť není zřejmé, v jakém konkrétním jednání žalobkyně je ze strany správních orgánů spatřováno pochybení. Vina je paušálně přičtena oběma rodičům. Princip kolektivní viny nelze akceptovat.

[6] Žalobkyně dále poukázala na procesní vady řízení: bylo uvedeno nesprávné datum zahájení správního řízení i jiné ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí [§ 13 odst. 1 písm. b) napomenutí neupravuje]. Rozhodnutí je nepřezkoumatelné i proto, že žalovaný nijak nereagoval na odvolání žalobkyně.

[7] Z těchto důvodů žalobkyně navrhla, aby soud rozhodnutí žalovaného zrušil.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

[8] Ve vyjádření k žalobě žalovaný poukázal na neúspěšnost přijatých opatření na zlepšení partnerského vztahu manželů (poradenská centra, sepsání několika mimosoudních dohod). Ze znaleckého posudku vypracovaného v rámci soudního řízení mj. vyplynulo, že negativní vztah mezi rodiči ovlivňuje nezletilého a jeho vztah k nim. Napomenutí bylo navrženo během případové studie jako další metody práce s rodinou. Žalobkyně nebyla napomenuta z důvodu neposkytnutí součinnosti orgánům, ale z důvodu neschopnosti domluvit se s otcem nezletilého. Bylo zvoleno nejmírnější výchovné opatření. Námitky kolektivní viny nejsou opodstatněné, úkolem OSPOD není hledat viníka, ale hájit zájmy

nezletilého. Správní řízení bylo řádně zahájeno. Omyl v nesprávně citovaném zákonném ustanovení byl napraven. Žalovaný přezkoumal rozhodnutí městského úřadu v plném rozsahu námitek otce i matky, i když v jedné větě uvedl, že jej přezkoumal pouze v rozsahu námitek otce. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby.

IV. Replika žalobkyně

[9] Žalobkyně v replice k vyjádření žalovaného uvedla, že v předmětné věci je třeba vycházet ze zásad trestního řízení, zejména ze zásady individuální odpovědnosti pachatele. Žalovaný až ve vyjádření k žalobě naznačil, v čem mělo pochybení žalobkyně spočívat. Rozhodnutí je vnitřně rozporné, když na jedné straně zmiňuje vstřícné kroky žalobkyně, na druhé straně jí uděluje napomenutí. Správní sankce má mít preventivní či represivní charakter, v daném případě není splněna ani jedna z funkcí. Rozhodnutí je v rozporu s judikaturou Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu. I tato nejmírnější sankce je způsobilá přivodit žalobkyni újmu: stigma špatné matky, znevýhodnění v probíhajícím řízení o určení rodičovské odpovědnosti.

V. Jednání konané dne 31. 8. 2017

[10] Při jednání setrvali účastníci řízení na již dříve písemně uplatněné argumentaci. Žalobkyně zdůraznila sankční povahu napadeného rozhodnutí. Tomu neodpovídá vágní formulace skutku. Byla též uplatněna kolektivní vina. Poukázala též na to, že nezletilý není zanedbáván. Žalobkyně navrhla provedení výslechu svědků, a to A. D., která se účastnila některých předání nezletilého mezi rodiči, Mgr. J. K., ředitelky mateřské školy v obci S., a obecního pediatra nezletilého MUDr. K. Tyto návrhy soud zamítl pro nadbytečnost, neboť pro posouzení věci byly dostačující skutečnosti plynoucí ze správního spisu.

[11] Žalovaný uvedl, že rodiče nezletilého byli kontaktní a součinní, jejich jednání však nevedlo k cíli. Ve věci byly vyčerpány všechny možné prostředky.

[12] Otec nezletilého konstatoval, že s napadeným rozhodnutím se smířil a soustředí se na řešení výchovy syna, který je od října 2015 v jeho péči, a prospívá dobře. Napadené rozhodnutí nemělo na nikoho negativní dopad.

VI. Posouzení věci soudem

[13] Soud přezkoumal v mezích žalobních bodů napadené rozhodnutí žalovaného, jakož i rozhodnutí městského úřadu včetně řízení předcházejícího jejich vydání, a shledal, že **žaloba není důvodná.**

[14] Předmětem soudního přezkumu bylo napomenutí obou rodičů nezletilého vyslovené obecním úřadem obce s rozšířenou působností podle § 13 odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

[15] Dle tohoto ustanovení vyžaduje-li to zájem na řádné výchově dítěte, může obecní úřad obce s rozšířenou působností napomenout vhodným způsobem dítě, rodiče, jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, popřípadě toho, kdo narušuje řádnou péči o dítě. Podle § 13 odst. 2 téhož zákona obecní úřad obce s rozšířenou působností při rozhodování o výchovných opatřeních podle odstavce 1 (dalšími opatřeními jsou dohled, zákaz činností a povinnost využít odbornou poradenskou pomoc) přihlédne k tomu, že projednávání nedostatků podle § 10 odst. 1 písm. b) až d) nebo uložení povinnosti podle § 12 odst. 1 a 3 nevedlo k nápravě. Podle citovaného § 10 odst. 1 písm. b) až d) obecní úřad je povinen b) působit na rodiče, aby plnili povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, c) projednat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dítěte, d) projednat s dítětem nedostatky v jeho chování.

[16] I podle odborné literatury (viz Macela, M. et al. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: Komentář*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2015) je napomenutí nejmírnějším z výchovných opatření a jeho význam je především v rovině preventivní, kdy na účastníky má výchovně působit již sám fakt vedení řízení. Nerespektování uloženého napomenutí není proto stíháno ani žádnou sankcí, neboť skutkovou podstatu přestupku maření nebo ztěžování výkonu výchovného opatření podle § 59 odst. 1 písm. i) citovaného zákona zde nelze aplikovat vzhledem ke skutečnosti, že „výkon“ tohoto výchovného opatření je realizován a vyčerpán jeho oznámením adresátu napomenutí. Ze stejného důvodu proto není důvod takové výchovné opatření zrušovat podle § 13 odst. 4 téhož zákona. Napomenutí může být uloženo na prvním místě dítěti, dále též rodičům a osobám v jejich postavení, a ačkoli není v této souvislosti uveden důvod uložení takového opatření, budou jím poruchy v řádné péči o dítě stejně jako v případě uložení napomenutí poslednímu okruhu adresátů, do něhož spadá kdokoli, kdo narušuje řádnou péči o dítě, což mohou být např. starší již dospělí sourozenci, prarodiče, ale i např. sousedé apod.

[17] Jak soud zjistil ze správního spisu, žalobkyně se s otcem nezletilého (s osobou zúčastněnou na řízení) seznámila v roce 2007, v roce 2008 uzavřeli manželství a v březnu 2010 se jim narodil syn M. Rodina zpočátku žila společně v rodinném domě v obci Ch., odkud se koncem roku 2012 matka se synem pro neshody s manželem odstěhovala ke svým rodičům do obce S. vzdálené cca 40 km. Současně podala žádost o rozvod a bylo zahájeno soudní řízení o úpravě rodičovské odpovědnosti k nezletilému (nepravomocným rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 9. 10. 2015, č. j. P 469/2012-364, byl nezletilý svěřen do výchovy otce, matce bylo stanoveno výživné a byl upraven její styk s nezletilým). Již od počátku rozpadu společné domácnosti byl vztah manželů poznačen neschopností domluvit se na péči o společného syna. Manželé, neschopni vzájemně komunikovat, využívali jako prostředníka OSPOD (mj. na výměnu informací ohledně zdravotního stavu nezletilého, jenž byl často nemocen).

[18] Ve snaze zlepšit tento stav doporučil OSPOD rodičům využít služeb poradenských center. Ti tak učinili. Nejdříve (prosinec 2012 až únor 2013) navštěvovali psychologa Mgr. M. T., jenž ve sdělení z psychologických konzultací ze dne 14. 3. 2013 konstatoval výrazně narušenou partnerskou komunikaci, vzhledem k neschopnosti kooperace spolupráci ukončil s tím, že rozpory bude muset vyřešit soud. Rodiče poučil, jak spolu mají komunikovat, aby byl dopad konfliktů na nezletilého minimální. Poté docházeli do Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy v Blansku. Ze zprávy poradny (kontakt navázán v dubnu 2013) ze dne 10. 10. 2013 vyplývá, že rozpory neustaly, poradna apelovala na rodičovskou

odpovědnost za chování, které ovlivňuje vývoj nezletilého v důležitém životním období. Dne 4. 11. 2013 uvedená poradna sdělila pověřené sociální pracovníci, že spolupráce s manželi byla ukončena, neboť se opět dostali do patové situace.

[19] Ve znaleckém posudku pořízeném dne 2. 4. 2014 v rámci řízení o úpravě rodičovské odpovědnosti k nezletilému se mj. uvádí, že negativní emoční nastavení s hostilitou a bojové nastavení rodičů přetrvává a dítěti je známé, i přesto, že rodiče spolu nežijí. Promítá se do všech projevů, které souvisí s nezletilým. Oba s dítětem verbálně i neverbálně komunikují o druhém rodiči. K návštěvě klinického psychologa, kde byl otec pouze s dítětem, a nebyla matka, otec sdělil, že bylo doporučeno zmírnění konfliktů mezi rodiči, které mají negativní dopad na dítě. Na nezletilém byly zjištěny známky, že je neshodami rodičů a nekvalitní komunikací mezi nimi emočně podmiňován a do budoucna neudrží rozložení citů k oběma rodičům a bude hledat emoční oporu u jednoho. Výchovná kapacita rodičů je snížena jejich dlouhodobě udržovaným konfliktem, u obou zjištěno jisté psychické vyčerpání.

[20] Společnost SPONDEA, o. p. s., dne 2. 2. 2015 městskému úřadu oznámila, že rodinnou mediaci s dotčenou rodinou nezahájí, neboť rodiče jsou v takové fázi rodičovského konfliktu, kterou nelze řešit prostřednictvím rodinné mediaci. Společnost doporučila metodické setkání odborníků, kteří byli v průběhu posledních dvou let zapojeni do péče o rodinu.

[21] V návaznosti na to proběhla na městském úřadě dne 11. 2. 2015 případová konference za účelem nastavení dalších postupů v řešení situace nezletilého s ohledem na zachování jeho zdravého vývoje, a to za přítomnosti zainteresovaných sociálních pracovníků, pediatra, pedagogů i rodičů. Jedním z přijatých postupů bylo zahájení správního řízení ve věci napomenutí. Oznámením ze dne 19. 2. 2015 zahájil městský úřad správní řízení ve věci výchovného opatření podle § 13 odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí, v rozdělovníku je uveden otec i matka nezletilého.

[22] Rozhodnutím ze dne 1. 4. 2015, č. j. MK/5239/15/OSVP, městský úřad napomenul oba rodiče. Dle soudu tak učinil zcela opodstatněně. Byť je odůvodnění rozhodnutí městského úřadu poměrně stručné (jeho přesvědčivosti by prospělo zejména časové upřesnění jednotlivých zmiňovaných událostí), je z něj i přesto jasné, z čeho správní orgán vycházel a správní spis je pro jeho závěry dostatečnou oporou. Krom shora popsání průběhu nevydařených poradenských služeb či závěrů psychologického znaleckého posudku lze dodat, že správní spis obsahuje velké množství záznamů, v nichž si střídavě jeden z rodičů u OSPOD stěžuje na chování druhého rodiče (nerespektování dohody ohledně styku s nezletilým, absentující informace o zdravotním stavu nezletilého atd.). Z těchto subjektivních vyjádření je evidentní, že rodiče mají problém domluvit se na elementárních otázkách týkajících se výchovy nezletilého, výrazná je jejich vzájemná averze. Navzájem se obviňují z nesprávné výchovy mající negativní dopad na nezletilého. Pouze ilustrativně, matka například otci vyčítá, že se synem hraje hry, jak zabíjí maminku, otec matce vyčítá, že na syna křičí a zavírá ho do kotelny, syn se před cestou k matce má pomočovat atd. Byť jde o neprokázaná jednostranná tvrzení, je z nich patrná nezdravá atmosféra, v níž nezletilý vyrůstá. Nezpochybnitelným faktem, o němž není ani mezi rodiči sporu, je časté onemocnění dýchacích cest u nezletilého a s tím související velká absence v mateřské škole.

[23] Spolupráce OSPOD s rodinou je nezanedbatelná, sociální pracovníce se navíc prokazatelně pokoušely napravit poměry v rodině, navedly rodiče nezletilého k využití poradenských služeb odborníků. Ani podstoupení těchto nápravných opatření nevedlo k zlepšení situace. Dle soudu bylo napomenutí přirozeným dalším krokem v ochraně zájmu na zdravém vývoji nezletilého. Soud nesouhlasí se žalobkyní, že by se v případě napomenutí jednalo o sankci. Jde spíše o jakýsi apel na rodiče, aby se zamysleli nad svým chováním majícím vliv na nezletilého, byť je pravdou, že v případě nerespektování napomenutí může OSPOD přistoupit k další formě opatření: k stanovení dohledu nebo uložení omezení.

[24] Správní orgány k tomuto kroku nicméně v daném případě nepřistoupily okamžitě, ale až po několikaleté spolupráci s rodiči a snaze zlepšit jejich situaci. Skutečnost, že napomenutí byli oba rodiče rovným dílem, přitom nelze chápat jako nespravedlivé uplatnění kolektivní viny, ale tak, že na vývoj dítěte má vliv celkové klima v rodině, jež spoluvytvářejí oba rodiče. Napomenutí není označením viníka, toho navíc ze vzájemné kritiky rodičů ani nelze jednoznačně určit. Skutečnost, že napomenutí byli oba rodiče, má současně tu výhodu, že nevede k stigmatizaci pouze jednoho rodiče, který by tímto mohl být znevýhodněn v řízení o svěření nezletilého do péče, jak naznačuje žalobkyně. Naopak, v zájmu neprohlubovat již tak dost hlubokou propast mezi rodiči zvolil správní orgán mírnou cestu upozornění obou rodičů, neboť oba mají o syna zájem a tráví s ním čas. Je proto důležité chování obou rodičů.

[25] Nutno rovněž pamatovat, jak na to poukázal i žalovaný ve vyjádření k žalobě, že zájem na řádné výchově, na rozvoji osobnosti dítěte, jeho nadání a rozumových i fyzických schopností v co nejširším objemu, k přípravě dítěte na zodpovědný život ve svobodné společnosti má přednost před jinými právy. Tyto priority jsou zakotveny v Úmluvě o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.), která je součástí právního řádu České republiky, zejména v jejím čl. 3 který stanoví, že zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Naproti tomu práva rodičů se dle čl. 3 odst. 2 citované úmluvy pouze zohledňují (viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2014, č. j. 7 A 321/2011-41, č. 3218/2015 Sb. NSS; www.nssoud.cz). Soud tak má za to, že byly splněny podmínky pro vyslovení napomenutí.

[26] Co se týká napadeného rozhodnutí žalovaného, i to dle soudu obстоjí. Zprvce není pravdou, že by se žalovaný nevypořádal s odvolacími námitkami žalobkyně. Žalovaný sice uvedl, že rozhodnutí o vyslovení napomenutí přezkoumal v rozsahu námitek otce, jde ovšem o zřejmou chybu, neboť v dalším textu žalovaný rekapituluje obsah odvolání žalobkyně. Z obou rozhodnutí správních orgánů, jež tvoří jeden celek a jejich odůvodnění se tak vzájemně doplňují, je zřejmé, z jakého důvodu byli rodiče napomenuti. Správní spis je zde dostatečnou oporou. Námitky žalobkyně, že byt' konala nějak, nicméně v nejlepším zájmu nezletilého, nejsou s to vyvrátit fakt, že přinejmenším ze znaleckého posudku ze dne 2. 4. 2014 plyne, jak negativně oba rodiče svým chováním nezletilého ovlivňují. A právě k tomuto směřuje napomenutí rodičů.

[27] K namítané nepřezkoumatelnosti lze odkázat na judikaturu Ústavního soudu, dle které není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora

správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (nález ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/2008). Výše uvedené lze plně vztáhnout i na odůvodnění rozhodnutí správních orgánů. Citovaná judikatura bezesporu umožňuje uplatnit ucelenou a logicky provázanou argumentaci oproti nutnosti vypořádat explicitně každou dílčí námitku (srov. též rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2015, č. j. 9 As 135/2015-39, nebo ze dne 28. 12. 2016, č. j. 3 As 50/2016-35; všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz).

[28] Ani další námitky žalobkyně neobstojí. Námitku zmatečného vedení správního řízení považuje soud za zcela účelovou. Ve spisu je založeno oznámení o zahájení řízení ve věci výchovného opatření podle § 13 odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí ze dne 19. 2. 2015, č. j. MK/3034/15/OSVP, jež bylo žalobkyni prokazatelně doručeno dne 25. 2. 2015.

[29] Nesprávné označení použitého zákonného ustanovení [§ 13 odst. 1 písm. b) místo správního § 13 odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní ochraně dětí] napravil žalovaný již v napadeném rozhodnutí.

VII. Závěr a náklady řízení

[30] Soud tedy shledal žalobní námitky neopodstatněnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné vady, k nimž musí soud přihlížet z úřední povinnosti, zamítl žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“).

[31] O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce ve věci úspěch neměl (žaloba byla jako nedůvodná zamítnuta), nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly.

[32] Výrok o náhradě nákladů řízení osoby zúčastněné na řízení se opírá o § 60 odst. 5 s. ř. s. V dané věci soud osobě zúčastněné na řízení neuložil žádnou povinnost, současně pak neshledal důvody hodné zvláštního zřetele pro přiznání práva na náhradu jejich dalších nákladů řízení (ostatně osoba zúčastněná na řízení takové důvody ani netvrdila).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 31. srpna 2017

JUDr. Zuzana Bystřická, v.r.
předsedkyně senátu